

Datum van
inontvangstneming

:

11/02/2026

Zaak C-853/25**Prejudiciële verwijzing****Datum van indiening:**

18 december 2025

Verwijzende rechter:

Ústavný súd Slovenskej republiky (Slowakije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 december 2025

Indiener van de grondwettelijke klacht:

RL

Rechterlijke instantie waarvan de beslissing wordt aangevochten:

Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slowakije)

SLOWAAKSE REPUBLIEK**BESCHIKKING**

van de Ústavný súd Slovenskej republiky (grondwettelijk hof, Slowakije)

[OMISSIS]

Krachtens artikel 127 van de grondwet van de Slowaakse Republiek (hierna: „Slowaakse grondwet”) heeft de Ústavný súd Slovenskej republiky (hierna ook: „grondwettelijk hof”) (tweede kamer) in het kader van de door RL ingediende grondwettelijke klacht [OMISSIS] tegen de beschikking van de Najvyšší súd Slovenskej republiky (hoogste rechterlijke instantie, Slowakije; hierna ook: „cassatierechter”) [OMISSIS] van 30 april 2025,

de volgende **beschikking** gegeven:

1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt **verzocht** om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Moeten artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het daarin neergelegde beginsel van retroactieve

toepassing van de lichtere straf aldus worden uitgelegd dat, ook al is een cassatieberoep in strafzaken naar nationaal recht een buitengewoon rechtsmiddel tegen een definitieve rechterlijke beslissing dat binnen een termijn van drie jaar moet worden ingesteld, de rechter bij wie het cassatieberoep is ingesteld, verplicht is om op de veroordeelde persoon de gunstigere nationale wetgeving toe te passen die in werking is getreden na het wijzen van de rechterlijke beslissing waartegen het cassatieberoep is ingesteld?”

2. De procedure wordt **opgeschort**.

Motivering

I. Feiten

- 1 In maart 2022 heeft de indiener van de grondwettelijke klacht (hierna: „verzoeker”) profijt getrokken uit het feit dat de bank hem, in zijn hoedanigheid van gewezen bestuurder van de vennootschap Axion s.r.o. (hierna: „Axion”), de bevoegdheid niet heeft ontnomen om over de bankrekening van de vennootschap te beschikken, waardoor hij 400 000 EUR van de rekening van Axion kon overschrijven naar de bankrekening van de vennootschap Tomaso s.r.o. (hierna: „Tomaso”) (waarvan hij de enige bestuurder en vennoot is) met als mededeling „terugbetaling van een lening”. Vervolgens heeft hij de boekhoudster van Tomaso (die eveneens de boekhoudster van Axion was) verzocht om met terugwerkende kracht drie leningsovereenkomsten voor het jaar 2021 te registreren – eerst a) een leningsovereenkomst met als schuldeiser Tomaso en als schuldenaar Axion die betrekking had op de verstrekking van een lening van 400 000 EUR; vervolgens b) een leningsovereenkomst waarbij RL aan Tomaso 100 000 EUR heeft geleend, en c) een leningsovereenkomst waarbij verzoeker aan Tomaso 300 000 EUR heeft geleend.
- 2 Daarna heeft verzoeker de volgende overschrijvingen verricht van de bankrekening van Tomaso: a) 50 000 EUR naar zijn persoonlijke rekening in het buitenland; b) 300 000 EUR naar zijn persoonlijke rekening in Slowakije; c) twee opnemingen van contanten ten bedrage van 10 000 EUR; d) 3 000 EUR naar de rekening van Expatriate Advisory and Consulting, s.r.o. (waarvan hij de enige vennoot en de bestuurder is), en e) heeft hij 29 605,98 EUR op de rekening van Tomaso laten staan, dit alles zonder enige rechtsgrond en zonder toestemming van de gemachtigde persoon, teneinde een vermogensvoordeel te verkrijgen.
- 3 Verzoeker is bij vonnis van de Okresný súd Bratislava I (rechter in eerste aanleg Bratislava I, Slowakije; hierna: „rechter in eerste aanleg”) [OMISSIS] van 26 mei 2023 schuldig bevonden aan gekwalificeerde diefstal in de zin van § 212, lid 1, onder a), en lid 4, onder a), van het wetboek van strafrecht, in samenloop met het witwassen van geld onder verzwarende omstandigheden in de zin van § 233, lid 2, onder a), en lid 5, onder a) en b), van het wetboek van strafrecht, waarvoor hij is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van in totaal twaalf jaar en een veiligheidsmaatregel van twee jaar, met de verplichting om de veroorzaakte

schade tijdens de proeftijd te herstellen en in die periode een baan te vinden of bewijs te leveren van sollicitaties. De rechter in eerste aanleg heeft verzoeker bovendien veroordeeld tot vergoeding van de door de vennootschap UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., de dochteronderneming van een buitenlandse bank, geleden schade ten bedrage van 400 000 EUR. De rechter in eerste aanleg heeft de benadeelde vennootschap Axion, in vereffening, voor haar vordering tot schadevergoeding verwezen naar de civiele procedure.

- 4 Bij beslissing [OMISSIS] van 14 december 2023 heeft de Krajský súd v Bratislave (regionale rechtbank Bratislava, Slowakije; hierna: „rechter in tweede aanleg”) op het door verzoeker ingestelde beroep het vonnis in eerste aanleg wat betreft de straf en de veiligheidsmaatregel vernietigd en tegelijk verzoeker veroordeeld tot een gevangenisstraf van in totaal twaalf jaar en een veiligheidsmaatregel van twee jaar. De rechter in tweede aanleg heeft opgemerkt dat de zaak betrekking had op een geldoverdracht via meerdere bankrekeningen, waarbij overschrijvingen zijn verricht naar meerdere nationale en buitenlandse bankrekeningen (door een vergissing van de rechter in eerste aanleg – de rechter in tweede aanleg heeft aangegeven dat verzoeker op dezelfde dag als de overige overschrijvingen 40 000 EUR van zijn buitenlandse rekening had overgeschreven naar de rekening van INTERACTIVE BROKERS CENTRAL EUROPE ZRT, een in Hongarije gevestigde vennootschap, terwijl het om een rekening in Duitsland ging – maakten bepaalde stortingen geen deel uit van de omschrijving van de feiten van de zaak), wat volgens de rechter in tweede aanleg per slot van rekening een verhulling van de werkelijke herkomst van de geldmiddelen was en dus een heimelijke manier om „geld wit te wassen”. De afwijkingsgrond waarop de vernietiging van de veroordeling was gebaseerd, was dat in het veroordelend arrest § 223, lid 5, van het wetboek van strafrecht was ingeroepen in plaats van § 233, lid 5, van het wetboek van strafrecht.
- 5 Op 6 augustus 2024 is een grondige wijziging van de strafwetgeving in werking getreden [zákon č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (wet nr. 40/2024 tot wijziging en aanvulling van het wetboek van strafrecht, zoals gewijzigd, en tot wijziging en aanvulling van bepaalde wetten; hierna: „wijzigingswet”)], waarbij, onder meer, de strafrechtelijke sancties voor economische criminaliteit aanzienlijk zijn verlaagd.
- 6 Verzoeker is onherroepelijk veroordeeld voor i) gekwalificeerde diefstal in de zin van § 212, lid 1, onder a), en lid 4, onder a), van het wetboek van strafrecht, in samenloop, met ii) het voortdurende strafbare feit van het witwassen van geld onder verzwarende omstandigheden in de zin van § 233, lid 2, onder a), en lid 5, onder a) en b), van het wetboek van strafrecht. Van belang in deze zaak was de omvang van de schade (400 000 EUR), aangezien er overeenkomstig § 125, lid 1, van het wetboek van strafrecht dat van kracht was ten tijde van de beslissing van de rechter in tweede aanleg, in dit geval sprake was van omvangrijke schade („Onder geringe schade wordt verstaan schade van meer dan 266 EUR. Onder grote schade wordt verstaan schade die ten minste tienmaal zo hoog is als dit

bedrag. Onder aanzienlijke schade wordt verstaan schade die ten minste honderdmaal zo hoog is als dit bedrag. Onder omvangrijke schade wordt verstaan schade die ten minste vijfhonderdmaal zo hoog is als dit bedrag. Deze drempels worden ook toegepast om de hoogte van het voordeel, de waarde van het goed en de omvang van het strafbare feit te bepalen”). Bijgevolg kon verzoeker ten tijde van de beslissing van de rechter in tweede aanleg wegens diefstal in de zin van § 212, lid 4, onder a), van het wetboek van strafrecht worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 tot 15 jaar. Op grond van § 233, lid 2, onder a), en lid 5, onder a) en b), van het wetboek van strafrecht kon voor het witwassen van geld onder verzwarende omstandigheden een gevangenisstraf van 12 tot 20 jaar worden opgelegd.

- 7 Bij de wijzigingswet is met name § 125, lid 1, van het wetboek van strafrecht in die zin gewijzigd dat na de inwerkingtreding ervan onder geringe schade, grote schade, aanzienlijke schade en omvangrijke schade respectievelijk wordt verstaan schade van meer dan 700 EUR[,] schade van meer dan 20 000 EUR[,] schade van meer dan 250 000 EUR en schade van meer dan 650 000 EUR.
- 8 In het geval van verzoeker was er dus overeenkomstig de wijzigingswet sprake van aanzienlijke schade, zodat verzoeker op grond van § 212, lid 3, onder a), van het wetboek van strafrecht, (wegens diefstal) kon worden veroordeeld tot een straf van twee tot acht jaar en, op grond van § 233, lid 4, onder b), van het wetboek van strafrecht, (wegens het witwassen van geld) tot een straf van eveneens twee tot acht jaar. Louter volledigheidshalve merkt het grondwettelijk hof op dat verzoeker bij toepassing van het wetboek van strafrecht, zoals gewijzigd bij de wijzigingswet, niet meer zou zijn berecht op basis van § 233, lid 4, onder b), van het wetboek van strafrecht (er is sprake van verzwarende omstandigheden indien het witwassen van geld wordt beoordeeld in het licht van een zaak die voortvloeit uit een gekwalificeerd delict), omdat onder een gekwalificeerd delict in de zin van § 11, lid 3, van het wetboek van strafrecht wordt verstaan een delict waarvoor deze wet voorziet in een gevangenisstraf van ten minste tien jaar (wat na de inwerkingtreding van de wijzigingswet niet meer het geval zou zijn bij verzoeker).
- 9 Op 17 juli 2024 heeft verzoeker op grond van § 371, lid 1, onder c), van het wetboek van strafvordering (schending van de rechten van de verdediging) en § 371, lid 1, onder i), van het wetboek van strafvordering (beslissing gebaseerd op een onjuiste beoordeling van de vastgestelde feiten of op een onjuiste toepassing van een andere materiële bepaling) cassatieberoep* ingesteld tegen de beslissing van de rechter in tweede aanleg.

* Noot van de vertaler: Het Slowaakse recht kent twee soorten cassatieberoep, elk met hun eigen specifieke kenmerken: cassatieberoep in strafzaken („dovolanie”) en cassatieberoep in bestuurszaken („kasačná s’ážnosť”). In de rest van de tekst wordt „dovolanie” vertaald als „cassatieberoep”, wat in de onderhavige zaak het centrale begrip is, en wordt „kasačná s’ážnosť” vertaald als „cassatieprocedure in bestuurszaken”, een begrip dat louter ter vergelijking met het eerste begrip wordt gebruikt (zie met name punt 14 hieronder).

- 10 Bij beschikking [OMISSIS] van 30 april 2025 (hierna: „bestreden beschikking”) heeft de cassatierechter het cassatieberoep van verzoeker verworpen op grond dat een beklaagde in het kader van een cassatieberoep niet opnieuw kan opkomen tegen de feitelijke vaststellingen van de rechter – die zijn gebaseerd op de resultaten van de bewijsvoering die de rechter toereikend heeft geacht – en evenmin, in voorkomend geval, tegen de beoordeling van het bewijsmateriaal door de lagere rechters. Volgens de cassatierechter valt de grief inzake het aan de boekhoudster opgelegde verbod om te getuigen onder de cassatiegrond als bedoeld in § 371, lid 1, onder g), van het wetboek van strafvordering en is deze als zodanig beoordeeld. De cassatierechter heeft verklaard dat de boekhoudster, gelet op haar situatie, op zich niet verplicht was te zwijgen over de boekhoudkundige verrichtingen van deze vennootschappen. Bovendien heeft verzoeker zich niet tegen haar verhoor verzet. De in § 371, lid 1, onder c), van het wetboek van strafvordering bedoelde cassatiegrond met betrekking tot het verzoek van verzoeker om verdere bewijsstukken kan aanwezig zijn a) indien de rechter in eerste aanleg geen beslissing heeft genomen op het verzoek van de beklaagde om verdere bewijsstukken overeenkomstig § 272, lid 3, van het wetboek van strafvordering – „hij heeft het verzoek genegeerd” – en hij het verzoek om verdere bewijsstukken op zijn minst in de motivering van zijn beslissing niet heeft onderzocht, of b) indien het verzoek om verdere bewijsstukken pas in tweede aanleg is ingediend en de rechter in tweede aanleg dit verzoek niet heeft onderzocht in de motivering van zijn beslissing ten gronde, en er ook andere gegevens zijn die erop wijzen dat de gehele procedure op niet-objectieve wijze en in strijd met de regels van een eerlijk proces is gevoerd. Dat was in casu niet het geval. In eerste aanleg heeft de rechter zijn weigering om de door verzoeker voorgestelde bewijsstukken te onderzoeken naar behoren gemotiveerd. Evenzo heeft de rechter in tweede aanleg op begrijpelijke wijze een standpunt ingenomen over de bezwaren in tweede aanleg van verzoeker met betrekking tot zijn verzoeken om verdere bewijsstukken. Het feit dat een openbare zitting is gehouden ondanks de gezondheidsproblemen [van verzoeker] is reeds grondig gemotiveerd door de rechter in tweede aanleg (met name onder verwijzing naar het feit dat de gezondheidstoestand van verzoeker meermaals is onderzocht, ook tijdens de openbare zitting). Wat betreft het bezwaar tegen de schorsing van de pleidooien van de advocaat van verzoeker in het kader van het slotpleidooi, benadrukt de cassatierechter dat de slotconclusie niet overeenkomt met het slotpleidooi, noch met het laatste woord of een bewijsmiddel. Het feit dat er een andere bestuurder is gekomen, is geen kwestie die verband houdt met een persoonlijke situatie in de zin van § 7, lid 2, van het wetboek van strafvordering, en volgens de cassatierechter heeft de rechter in tweede aanleg deze kwestie dus terecht autonoom beoordeeld, zonder dat de beslissing van een civiele rechter hoeft te worden afgewacht. Bij deze beslissing is de cassatierechter niet ingegaan op de mogelijke toepassing van de nieuwe (lagere) straf.
- 11 In de op 7 oktober 2025 ingestelde grondwettelijke klacht voert verzoeker schending aan van zijn grondrecht op vrijheid krachtens artikel 17, leden 1 en 2, van de Slowaakse grondwet, artikel 8, leden 1 en 2, van het [Slowaakse] Handvest van de grondrechten en fundamentele vrijheden, artikel 5, lid 1, onder a), van het

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”) en artikel 9, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna: „Verdrag”), van zijn grondrecht op rechterlijke bescherming krachtens artikel 46, lid 1, van de Slowaakse grondwet en artikel [47], eerste alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) en van zijn recht op een eerlijk proces in de zin van artikel 6, leden 1 en 2, EVRM en artikel 14, lid 1, van het Verdrag. Hij wijst met name op de onevenredige aard van de opgelegde gevangenisstraf. In zijn uitgebreid betoog voert hij ook aan dat de rechter het arrest van 1 augustus 2025, BAJI Trans (C-544/23, EU:C:2025:614; hierna: „arrest BAJI Trans”) niet heeft toegepast en dus de gunstigere regeling niet heeft toegepast in de zin van artikel 49, lid 1, van het Handvest.

- 12 Bij beschikking van 13 november 2025 heeft het grondwettelijk hof de grondwettelijke klacht verworpen voor zover deze om redenen van subsidiariteit was gericht tegen de beslissing van de rechter in tweede aanleg, en heeft hij de grondwettelijke klacht toegewezen voor zover deze was gericht tegen de beschikking van de cassatierechter.
- 13 Het grondwettelijk hof heeft geoordeeld dat het voor de beslechting van deze zaak noodzakelijk was van het Hof te vernemen of het beginsel van de retroactieve toepassing van de lichtere straf, zoals neergelegd in artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest, moet worden toegepast op een cassatieprocedure die wordt ingeleid nadat de zaak definitief is afgesloten, aangezien de nationale procedurevoorschriften bepalen vanaf wanneer een beslissing gezag van gewijsde heeft.
- 14 Op verzoek van het grondwettelijk hof heeft de cassatierechter verklaard dat het arrest BAJI Trans niet van toepassing was op de onderhavige zaak, omdat i) het cassatieberoep verschilt van de cassatieprocedure in bestuurszaken; ii) de zaak definitief was afgesloten vóór de beslissing van de cassatierechter, en iii) de termijn van drie jaar om cassatieberoep in te stellen eveneens een belemmering moest vormen.
- 15 In zijn memorie van repliek heeft verzoeker te kennen gegeven het niet eens te zijn met de verklaring van de cassatierechter volgens welke het arrest BAJI Trans niet van toepassing is op strafprocedures, en evenmin met het standpunt dat dit arrest bij voorbaat de toepassing van een voor de pleger van het strafbare feit gunstiger regeling in het kader van een buitengewone beroepsprocedure uitsluit. Het tijdstip waarop de veroordeling definitief is geworden, moet worden beoordeeld krachtens het recht van de lidstaat die de beslissing heeft gegeven (zie naar analogie arrest van 5 juni 2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punt 36), maar neemt niet weg dat dit begrip voor de toepassing van artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest in de gehele Unie autonoom en uniform moet worden uitgelegd, aangezien het bepalend is voor de omvang van het door die bepaling gewaarborgde recht en bijgevolg voor de omvang van de verplichtingen die daaruit voor de lidstaten voortvloeien.

- 16 Hieruit volgt dat de omstandigheid dat een veroordeling naar nationaal recht als definitief wordt beschouwd, niet bepalend is voor de toepassing van artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest door de rechter bij wie beroep is ingesteld tegen de beslissing waarbij die veroordeling is uitgesproken. Het feit dat het beroep naar nationaal recht wordt beschouwd als een „buitengewoon rechtsmiddel” is evenmin beslissend. De manier waarop in de wetgevingen van de lidstaten, door middel van woorden of begrippen, de gewone en redelijkerwijs te voorziene rechtsmiddelen worden omschreven, is niet beslissend voor de beoordeling van het tijdstip waarop de zaak op nationaal niveau definitief is afgesloten, en kan niet uitsluiten dat in het kader van een cassatieberoep een gunstigere regeling wordt toegepast.
- 17 Ook de aard van de cassatieprocedure in bestuurszaken en de vergelijking ervan met het cassatieberoep, kunnen, zoals de cassatierechter opmerkt, niet als beslissend worden beschouwd. In casu is het beslissend op welk tijdstip de beslissing „definitief” of „onherroepelijk” wordt (en dus onveranderlijk, onwizigbaar en onherroepelijk op nationaal niveau). Juist in het licht van het omstreden karakter van het tijdstip waarop een beslissing op nationaal niveau als „definitief” of „onherroepelijk” wordt beschouwd, heeft verzoeker voorgesteld de procedure voor het grondwettelijk hof te schorsen en een prejudiciële procedure in te leiden.

II. Toepasselijke bepalingen

II.1. *Unierecht*

- 18 Artikel 49, lid 1, van het Handvest luidt als volgt:
- „Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde van het handelen of nalaten. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die, die ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien de wet na het begaan van het strafbare feit in een lichtere straf voorziet, is die van toepassing.”
- 19 Artikel 3, lid 1, van richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld bepaalt:
- „Witwasdelicten
1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de volgende gedragingen strafbaar worden gesteld indien er sprake is van opzet:
- a) de omzetting of overdracht van voorwerpen, wetende dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen, met het oogmerk de illegale herkomst ervan te

verhelen of te verhullen of met het oogmerk een bij een dergelijke activiteit betrokken persoon te helpen aan de rechtsgevolgen van zijn daden te ontkomen;

b) het verhelen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van voorwerpen, wetende dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen;

c) de verwerving, het bezit of het gebruik van voorwerpen, wetende, op het tijdstip van ontvangst, dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen.”

II.2. Rechtspraak van het Hof

20 Het Hof heeft in zijn arrest van 3 mei 2005, ██████████ e.a. (gevoegde zaken C-387/02, C-391/02 en C-403/02, EU:C:2005:270, punten 67 en 68), verklaard:

„67. Volgens vaste rechtspraak behoren de fundamentele rechten tot de algemene rechtsbeginselen waarvan het Hof de eerbiediging verzekert. Daarbij laat het Hof zich leiden door de constitutionele tradities welke aan de lidstaten gemeen zijn, alsmede door de aanwijzingen die te vinden zijn in de internationale rechtsinstrumenten inzake de bescherming van de rechten van de mens waaraan de lidstaten hebben meegewerkt of waarbij zij zich hebben aangesloten (zie met name arresten van 12 juni 2003, ██████████ C-112/00, Jurispr. blz. I-5659, punt 71 en de aldaar aangehaalde rechtspraak, en 10 juli 2003, Booker Aquaculture en Hydro Seafood, C-20/00 en C-64/00, Jurispr. blz. I-7411, punt 65 en de aldaar aangehaalde rechtspraak).

68. Het beginsel van de retroactieve toepassing van de lichtste straf behoort tot de constitutionele tradities die aan de lidstaten gemeen zijn.”

21 Dit beginsel moet bijgevolg worden beschouwd als een van de algemene beginselen van het [Unierecht], die de nationale rechter in acht moet nemen bij de toepassing van het nationale recht dat is aangenomen ter uitvoering van het [Unierecht], in casu in het bijzonder de vennootschapsrichtlijnen.

II.3. Rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

22 Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”) heeft in zijn arrest van 17 september 2009, Scoppola tegen Italië (verzoekschrift nr. 10249/03), verklaard:

„In het licht van het voorgaande acht het Hof het noodzakelijk terug te komen op de vaste rechtspraak van de Commissie in de zaak X tegen Duitsland en te oordelen dat artikel 7, lid 1, EVRM niet alleen het beginsel van niet-terugwerkende kracht van strengere strafwetten waarborgt, maar ook en impliciet het beginsel van terugwerkende kracht van de mildere strafwet. Dit beginsel komt tot uitdrukking in de regel dat in het geval van verschillen tussen de strafwet die van kracht was op het tijdstip waarop het strafbare feit werd gepleegd en latere

strafwetten die zijn vastgesteld voordat een definitieve uitspraak is gedaan, de rechter de wet met de voor de verdachte meest gunstige bepalingen moet toepassen.”

II.4. Slowaaks recht

23 Artikel 17, leden 1 en 2, van de Slowaakse grondwet luidt:

„1) Het recht op persoonlijke vrijheid wordt gewaarborgd.

2) Niemand mag worden vervolgd of zijn vrijheid worden ontnomen, behalve om redenen en op de wijze die bij wet zijn bepaald. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen op de enkele grond dat hij niet in staat is een contractuele verplichting na te komen.”

24 Artikel 46, lid 1, van de Slowaakse grondwet luidt:

„Eenieder kan in overeenstemming met de wet zijn rechten doen gelden voor een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie en, in de bij wet bepaalde gevallen, voor een andere instantie in de Slowaakse Republiek.”

25 Artikel 50, lid 6, van de Slowaakse grondwet luidt:

„De strafbaarheid van een handeling wordt beoordeeld en de strafmaat voor een dergelijke handeling wordt vastgesteld overeenkomstig het recht dat van kracht was ten tijde van de handeling. Een latere wet is van toepassing indien deze gunstiger is voor de pleger van de handeling.”

26 § 11, lid 3, van het wetboek van strafrecht (gelijkluidende versie vóór en na de wijziging) luidt:

„Een strafbaar feit waarvoor deze wet voorziet in een minimale gevangenisstraf van ten minste tien jaar, wordt als gekwalificeerd beschouwd.”

27 § 125, lid 1, van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht was op 14 december 2023 (datum waarop de veroordeling definitief is geworden), bepaalde:

„Onder geringe schade wordt verstaan schade van meer dan 266 EUR. Onder grote schade wordt verstaan schade die ten minste tienmaal zo hoog is als dit bedrag. Onder aanzienlijke schade wordt verstaan schade die ten minste honderdmaal zo hoog is als dit bedrag. Onder omvangrijke schade wordt verstaan schade die ten minste vijfhonderdmaal zo hoog is als dit bedrag. Deze drempels worden ook toegepast om de hoogte van het voordeel, de waarde van het goed en de omvang van het strafbare feit te bepalen.”

28 § 125, lid 1, van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht is sinds de inwerkingtreding van de wijzigingswet, bepaalt:

„Onder geringe schade wordt verstaan schade van meer dan 700 EUR. Onder grote schade wordt verstaan schade van meer dan 20 000 EUR. Onder aanzienlijke schade wordt verstaan schade van meer dan 250 000 EUR. Onder omvangrijke schade wordt verstaan schade van meer dan 650 000 EUR. Deze drempels worden ook toegepast om de hoogte van het voordeel, de waarde van het goed en de omvang van het strafbare feit te bepalen.”

- 29 § 212, lid 1, onder a), en lid 4, onder a), van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht was op 14 december 2023, bepaalde:

„1) Eenieder die zich een goed van anderen toe-eigent door er zich meester van te maken, en

a) daardoor geringe schade veroorzaakt,

[...]

[kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van maximaal twee jaar].

[...]

4) Wie het in lid 1 bedoelde strafbare feit pleegt, kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 tot 15 jaar

a) indien hij daardoor omvangrijke schade veroorzaakt.”

- 30 § 212, lid 3, onder a), van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht is sinds de inwerkingtreding van de wijzigingswet, bepaalt:

„Wie het strafbare feit pleegt, kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee tot acht jaar, indien hij het in lid 1 bedoelde strafbare feit pleegt

a) en daardoor aanzienlijke schade veroorzaakt [...].”

- 31 § 233, lid 1, en lid 2, onder a), van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht was op 14 december 2023 (dus de versie die nog niet was gewijzigd door de wijzigingswet) bepaalde:

„1) Eenieder die een zaak verwerft, in bezit heeft of exploiteert die is verkregen uit door een andere persoon op het grondgebied van de Slowaakse Republiek of in het buitenland verrichte criminele activiteit, kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee tot vijf jaar.

2) De in lid 1 bedoelde straf kan eveneens worden opgelegd aan eenieder die:

a) een zaak die is verkregen uit criminele activiteiten die op het grondgebied van de Slowaakse Republiek of in het buitenland zijn verricht, verheelt of aan zichzelf of aan een andere persoon overdraagt.”

32 § 233, lid 5, onder a) en b), van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht was op 14 december 2023, bepaalde:

„5) Wie het strafbare feit pleegt, kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van 12 tot 20 jaar indien hij het in lid 1 of lid 2 bedoelde strafbare feit pleegt

a) op grote schaal,

b) met betrekking tot een zaak die is verkregen uit een gekwalificeerd delict [...]”

33 § 233, lid 4, onder b), van het wetboek van strafrecht, in de versie die van kracht is sinds de inwerkingtreding van de wijzigingswet, bepaalt:

„Wie het strafbare feit pleegt, kan worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee tot acht jaar indien hij het in lid 1 bedoelde strafbare feit pleegt

b) op aanzienlijke schaal.”

34 § 368, lid 1, van het wetboek van strafvordering luidt:

„Cassatieberoep kan worden ingesteld tegen een definitieve rechterlijke beslissing die in strijd met de wet of in strijd met de bepalingen betreffende de daaraan voorafgaande procedure is gegeven, indien deze schending een cassatiegrond is in de zin van § 371.”

35 § 369 van het wetboek van strafvordering bepaalt:

„1) Een cassatieberoep op de in § 371 genoemde gronden wordt uitsluitend op verzoek door de minister van Justitie ingesteld. Een verzoek kan worden ingediend door eenieder aan wie deze wet niet het recht verleent om cassatieberoep in te stellen, behalve indien hij of zij niet voldoet aan de in § 372, lid 1, bedoelde voorwaarde voor het instellen van beroep.

2) Tegen een definitieve beslissing van een rechter in tweede aanleg kan op de in § 371, lid 1, genoemde grond cassatieberoep worden ingesteld door

a) de procureur-generaal tegen elk onderdeel van een het dictum [van de bestreden beslissing];

b) de beklaagde, te zijner gunste, tegen een onderdeel van het dictum [van de bestreden beslissing] dat hem rechtstreeks raakt.

3) Wie gerechtigd is om cassatieberoep in te stellen tegen een van de onderdelen van het dictum van de bestreden beslissing, kan ook cassatieberoep instellen op grond dat een dergelijk dictum niet is uitgesproken.

4) Indien een in § 368, lid 1, bedoelde beslissing meerdere personen raakt, kan het cassatieberoep slechts worden ingesteld tegen het deel van de beslissing dat een van deze personen raakt.

5) Met de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de beklaagde kan ook te zijner gunste cassatieberoep worden ingesteld door een lid van zijn familie in rechte lijn, zijn broer of zus, een ouder of adoptiekind, zijn echtgeno(o)t(e) of partner. Indien de beklaagde minderjarig is, een handelingsonbekwaam persoon is of een persoon wier handelingsbekwaamheid beperkt is, kan ook zijn wettelijke vertegenwoordiger of advocaat te zijner gunste cassatieberoep instellen, ook tegen de wil van de beklaagde.

6) Indien het in lid 1 bedoelde verzoek wordt ingediend door een persoon aan wie deze wet niet het recht verleent om dat te doen, geeft de minister van Justitie geen gevolg aan dit verzoek; hij stelt de indiener van het verzoek daarvan in kennis.”

36 § 370, lid 1, van het wetboek van strafvordering luidt:

„Wanneer cassatieberoep wordt ingesteld ten nadele van de beklaagde, kan dit worden ingesteld binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de betekening van de beslissing van de rechter aan de procureur. Indien het cassatieberoep ten gunste van de beklaagde wordt ingesteld, kan het worden ingesteld binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de betekening van de beslissing aan de beklaagde; indien de beslissing aan de beklaagde en zijn advocaat of wettelijke vertegenwoordiger wordt betekend, gaat de termijn in vanaf de laatste betekening.”

37 § 371 van het wetboek van strafvordering bepaalt:

„1) **Cassatieberoep kan worden ingesteld indien**

- a) **de zaak door een onbevoegde rechterlijke instantie is beslecht;**
- b) **de rechterlijke instantie die uitspraak heeft gedaan, onrechtmatig was samengesteld;**
- c) **de rechten van de verdediging wezenlijk zijn geschonden;**
- d) **de hoofdzitting of openbare zitting heeft plaatsgevonden in afwezigheid van de beklaagde, hoewel niet aan de wettelijke voorwaarden daarvoor was voldaan;**
- e) **de zaak is onderzocht of beoordeeld door een strafrechtelijke autoriteit, rechter of lekenrechter die had moeten worden gewraakt;**
- f) **de strafvervolgning is ingesteld zonder toestemming van de benadeelde partij, hoewel de toestemming van die partij wettelijk vereist was;**

g) de beslissing is gebaseerd op bewijsmateriaal dat niet op rechtmatige wijze door de rechter is verkregen;

h) de opgelegde straf de bij wet vastgestelde strafmaat overstijgt of niet bij wet is toegestaan voor het betrokken strafbare feit;

i) de beslissing is gebaseerd op een onjuiste juridische beoordeling van de vastgestelde handeling of op een onjuiste toepassing van een andere materiële bepaling; de juistheid en volledigheid van de feitelijke vaststellingen kunnen door de cassatierechter echter niet worden getoetst en de feitelijke vaststellingen kunnen door hem niet worden gewijzigd;

j) er een veiligheidsmaatregel is opgelegd hoewel niet aan de wettelijke voorwaarden daarvoor was voldaan;

k) tegen de beklaagde strafvervolgung is ingesteld, hoewel deze niet ontvankelijk was;

l) de rechter in tweede aanleg het beroep heeft verworpen op grond van § 316, lid 1, hoewel niet was voldaan aan de wettelijke gronden daarvoor, of kennis heeft genomen van de intrekking van het beroep door de advocaat of de in § 308, lid 2, bedoelde persoon, hoewel de beklaagde niet uitdrukkelijk met de intrekking van het beroep heeft ingestemd;

m) de procureur-generaal, vóór de indiening van de akte van tenlastelegging, de definitieve beslissing van de procureur herroept na het verstrijken van de in § 364, lid 3, bedoelde termijn;

n) de beklaagde is veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf en de rechter heeft geoordeeld dat voorwaardelijke invrijheidstelling in het kader van de uitvoering van die straf niet toelaatbaar was.

2) Naast de in lid 1 genoemde gronden stelt de minister van Justitie ook cassatieberoep in indien de bestreden beslissing in strijd is met een bepaling van het wetboek van strafvordering of een specifieke bepaling inzake voorlopige hechtenis, een bepaling van het wetboek van strafrecht of het wetboek van strafvordering betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling van de persoon, de tenuitvoerlegging van een straf waarvan de tenuitvoerlegging voorwaardelijk is opgeschort, de tenuitvoerlegging van de straf na voorwaardelijke invrijheidstelling of de tenuitvoerlegging van een bijkomende gevangenisstraf naast een geldboete. De minister van Justitie stelt ook cassatieberoep in indien de rechter bij uitspraak een strafrechtelijke transactie heeft goedgekeurd die, gelet op de ernstige schending van de materiële bepalingen, noch evenredig noch billijk is.

3) De minister van Justitie stelt tevens cassatieberoep in tegen een definitieve beslissing die is gebaseerd op feiten die op basis van het verstrekte bewijsmateriaal op wezenlijk onjuiste wijze zijn vastgesteld of in geval van een

ernstige schending, ten tijde van de vaststelling van de feiten, van de bepalingen die tot doel hebben de zaak op te helderen.

4) De in lid 1, onder a) tot en met g), genoemde gronden kunnen niet worden aangevoerd wanneer de persoon die het cassatieberoep heeft ingesteld, reeds in de loop van de oorspronkelijke procedure op de hoogte was van deze omstandigheid en hij deze omstandigheid niet uiterlijk in de procedure voor de rechter in tweede aanleg heeft betwist; deze regel is niet van toepassing indien het cassatieberoep wordt ingesteld door de minister van Justitie. Een verzoek op grond van lid 3 kan niet worden gebruikt om cassatieberoep in te stellen indien het is ingediend door een persoon als bedoeld in § 369, lid 2 of lid 5, indien die persoon reeds in de loop van de oorspronkelijke procedure op de hoogte was van de betwiste omstandigheid en hij deze omstandigheid niet uiterlijk in de procedure in tweede aanleg heeft betwist.

5) De in lid 1, onder i), en lid 3, bedoelde gronden kunnen niet worden aangevoerd wanneer het vastgestelde strafbare feit geen wezenlijke invloed heeft gehad op de positie van de beklaagde.

6) Een cassatieberoep ten nadele van de beklaagde kan niet worden ingesteld op de enkele grond dat de rechter heeft gehandeld overeenkomstig § 391, lid 2, of § 405, onder b).

7) Een cassatieberoep dat uitsluitend betrekking heeft op de motivering van de beslissing, is niet ontvankelijk.”

II.5. Uittreksels uit de Slowaakse rechtspraak:

38 In zijn beschikking [OMISSIS] van 19 augustus 2025 heeft de cassatierechter Najvyšší súd Slovenskej republiky het volgende verklaard:

„[...] Zelfs indien het Unierecht in de onderhavige zaak van toepassing is, kunnen de conclusies van het arrest van het Hof van Justitie betreffende een cassatieprocedure in bestuurszaken naar het oordeel van de Najvyšší súd Slovenskej republiky niet zomaar worden toegepast op een cassatieberoep in strafzaken.

Gelet op het feit dat het cassatieberoep is gericht tegen een beslissing in tweede aanleg, dat het wordt voorafgegaan door een beroepsprocedure, dat het binnen een ruime termijn van drie jaar kan worden ingesteld, dat de gronden voor de instelling ervan strikt worden afgebakend door specifieke voorwaarden (die niet door alle beklaagden kunnen worden ingeroepen) en dat op grond van de rechterlijke beslissing waartegen het cassatieberoep wordt ingesteld, reeds drie jaar lang straffen rechtsgeldig ten uitvoer worden gelegd (indien zij een dergelijke duur hebben), kan met zekerheid worden geconcludeerd dat het cassatieberoep naar zijn aard een buitengewoon rechtsmiddel is tegen een definitieve beslissing

van een rechter in tweede aanleg en dat bijgevolg artikel 49, lid 1, van het Handvest in dat geval niet kan worden toegepast.

Aangezien het Hof van Justitie in de hierboven uiteengezette omstandigheden de kwestie van de *lex mitior* niet heeft onderzocht en zelfs niet heeft kunnen onderzoeken in de context van een cassatieberoep in strafzaken, is zijn arrest (C-544/23) niet van toepassing in het kader van een strafprocedure wegens het fundamentele verschil tussen het cassatieberoep in strafzaken en de cassatieprocedure in bestuurszaken.”

- 39 In een latere beschikking [OMISSIS] van 18 september 2025 heeft de Najvyšší súd Slovenskej republiky de volgende overwegingen geformuleerd:

„90. Samengevat kan er, gelet op het feit dat het cassatieberoep is gericht tegen een beslissing in tweede aanleg, dat het wordt voorafgegaan door een beroepsprocedure, dat het binnen een ruime termijn van drie jaar kan worden ingesteld, dat de gronden voor de instelling ervan strikt worden afgebakend door specifieke voorwaarden (die niet door alle beklagden kunnen worden ingeroepen) en dat op grond van de rechterlijke beslissing waartegen het cassatieberoep wordt ingesteld, reeds drie jaar lang straffen rechtsgeldig ten uitvoer worden gelegd (indien zij een dergelijke duur hebben), met zekerheid worden geconcludeerd dat het cassatieberoep naar zijn aard een buitengewoon rechtsmiddel is tegen een definitieve beslissing van een rechter in tweede aanleg en dat bijgevolg artikel 49, lid 1, van het Handvest in dat geval niet kan worden toegepast.

91. Aangezien het Hof van Justitie de hierboven uiteengezette omstandigheden niet heeft onderzocht en zelfs niet heeft kunnen onderzoeken, daar de kwestie van de *lex mitior* in de context van een cassatieberoep in strafzaken niet het voorwerp van zijn beslissing was, is zijn arrest (C-544/23) niet van toepassing in het kader van een strafprocedure wegens het fundamentele verschil tussen het cassatieberoep in strafzaken en de cassatieprocedure in bestuurszaken.”

- 40 De Ústavný súd Slovenskej republiky heeft in zijn beschikking [OMISSIS] van 24 april 2024 andere overwegingen aangevoerd:

„Indien de strafprocedure een verzoeker in een ongewenste situatie plaatst en de door hem geuite bezorgdheid over de zwaardere beoordeling van zijn schuld en de laakbaarheid van de hem verweten feiten bevestigt, staat niets eraan in de weg dat hij in het kader van een cassatieberoep tegen de definitieve uitspraak de in de motivering van de grondwettelijke klacht geformuleerde grieven aanvoert, aangezien het cassatieberoep het rechtsmiddel is waarover hij beschikt om de fundamentele rechten en vrijheden in het kader van een strafprocedure te beschermen. Het staat vervolgens aan de cassatierechter om de verzoeker een doeltreffende bescherming te bieden uit hoofde van het grondrecht op rechterlijke bescherming, het recht op een eerlijk proces of de rechten die zijn neergelegd in

artikel 50, lid 6, van de grondwet en in artikel 7, lid 1, EVRM, alsook het recht op persoonlijke vrijheid.”

- 41 In zijn beschikking [OMISSIS] van 30 september 2025 heeft de Ústavný súd Slovenskej republiky nogmaals het volgende vastgesteld:

„II. De huidige rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zoals die voortvloeit uit het arrest BAJI Trans (indien deze zou kunnen worden ingeroepen om te rechtvaardigen dat reeds definitief geworden strafrechtelijke beslissingen opnieuw worden onderzocht en, indien dit het geval is, om sommige ervan opnieuw te onderzoeken wegens hun verband met de toepassing van het Unierecht), zou slechts op deze wijze kunnen worden toegepast in verband met een nieuw onderzoek ten gronde van de oorspronkelijke definitieve beslissing in het kader van een cassatieberoep overeenkomstig het wetboek van strafvordering (en wel in geval van toepassing van een gewijzigde wet met het oog op de kwalificatie van de feiten nadat de betrokken beslissing definitief is geworden). Dit geldt echter niet voor de heropening van de strafprocedure [...]”

III. Prejudiciële vraag

III.1 Ontvankelijkheid

- 42 In 2023 is verzoeker wegens het witwassen van geld onder verzwarende omstandigheden in de zin van § 233, lid 2, onder a), en lid 5, onder a) en b), van het wetboek van strafrecht veroordeeld voor in 2022 gepleegde feiten. Aangezien de betrokken bepaling is gewijzigd bij zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (wet nr. 312/2020 betreffende de tenuitvoerlegging van een beslissing inzake de inbeslagneming en het beheer van in beslag genomen goederen, tot wijziging van bepaalde wetten, zoals gewijzigd), met het oog op, zoals blijkt uit punt 44 van de motivering, de omzetting van richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld (hierna: „richtlijn 2018/1673”), gaat het volgens het grondwettelijk hof om een regeling die binnen het kader van het Unierecht valt en aldus het Unierecht ten uitvoer brengt, zodat zij onder de toepassingsgebied van het Handvest valt in de zin van artikel 51, lid 1, ervan (arrest van 26 februari 2013, [REDACTED] C-617/10, EU:C:2013:105, punten 17-23).
- 43 In de onderhavige grondwettelijke klacht beroept verzoeker zich in wezen op de door het Hof in het arrest BAJI Trans ontwikkelde argumentatie en gaat hij ervan uit dat indien de daarin geformuleerde conclusies ook van toepassing kunnen zijn op de cassatieprocedure in strafzaken waarin het Slowaakse recht voorziet, een aanzienlijk lagere straf voor verzoeker mogelijk is (een gevangenisstraf van twee tot acht jaar in plaats van twaalf jaar). Volledigheidshalve verwijst het grondwettelijk hof naar artikel 5, lid 2, van richtlijn 2018/1673 waarin is bepaald

dat de lidstaten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de in artikel 3, leden 1 en 5, bedoelde strafbare feiten strafbaar worden gesteld met een maximumgevangenisstraf van ten minste vier jaar.

- 44 De meningen van de deskundigen over de vraag of de *lex mitior* ook in het kader van de cassatieprocedure moet worden toegepast, lopen duidelijk uiteen, terwijl dit een essentiële vraag is die in veel gevallen een aanzienlijke invloed heeft op de hoogte van de opgelegde straf.
- 45 De beslissing van het grondwettelijk hof over de vraag of de grondrechten van verzoeker zijn geschonden, hangt af van het antwoord van het Hof op de prejudiciële vraag. Indien het Hof deze vraag bevestigend beantwoordt, rijst namelijk de vraag of de beslissing van de cassatierechter grondwettelijk is, aangezien hij ermee de grondrechten van verzoeker zou hebben geschonden, hetgeen tot vernietiging van de bestreden beslissing zou kunnen leiden. De prejudiciële vraag is duidelijk niet louter een academische of hypothetische vraag.

III.2. Ten gronde

- 46 De Ústavný súd Slovenskej republiky stelt een prejudiciële vraag in omstandigheden waarin de Najvyšší súd Slovenskej republiky herhaaldelijk heeft geoordeeld dat het in het kader van een cassatieprocedure niet gerechtvaardigd is om aan de pleger van een strafbaar feit een door de wetgever vastgestelde lichtere straf op te leggen nadat de zaak definitief is afgesloten.
- 47 Dit is ook in casu het geval, aangezien de beslissing van de rechter in tweede aanleg de veroordeling van verzoeker naar Slowaaks recht definitief heeft gemaakt, maar de wetgever vóór het verstrijken van de termijn om cassatieberoep in te stellen de straf voor het betrokken strafbare feit heeft verlaagd, en wel op een gebied dat van belang is voor de Europese Unie. De Ústavný súd Slovenskej republiky brengt tegen de conclusies van de Najvyšší súd Slovenskej republiky de volgende argumenten in.

Definitieve afsluiting van de zaak

- 48 In het arrest BAJI Trans verklaart het Hof (punten 102 en 103) dat een veroordeling niet als definitief kan worden beschouwd wanneer daartegen een gewoon rechtsmiddel openstaat. Met het oog op de uitlegging en de toepassing van het Handvest definieert het Hof een gewoon rechtsmiddel autonoom als een rechtsmiddel dat tot het normale verloop van een procedure behoort en dat als zodanig een ontwikkeling van de rechtsgang vormt waarmee elke partij redelijkerwijs rekening moet houden, en dat de partijen bij de procedure binnen een bij wet bepaalde termijn en zonder dat daarvoor uitzonderlijke omstandigheden hoeven te worden aangetoond, kunnen instellen, waarmee vernietiging of herziening van de veroordeling of opgelegde straf kan worden verkregen. In dit verband is het niet echt van belang hoe dit rechtsmiddel in het nationale recht en in de rechtsleer wordt aangeduid, noch of de betrokken

veroordeling op nationaal niveau als definitief wordt beschouwd (punt 99). Of een rechtsmiddel al dan niet een schorsende werking heeft, is evenmin beslissend (punt 104).

- 49 In de lidstaten van de Europese Unie worden strafrechtelijke veroordelingen immers niet overal op hetzelfde tijdstip definitief. Terwijl bijvoorbeeld het Slowaakse wetboek van strafvordering het definitieve karakter van een beslissing koppelt aan het tijdstip waarop er geen beroep meer tegen kan worden ingesteld en er geen beroep tegen die beslissing aanhangig is (§ 183), is in het Duitse strafprocesrecht bepaald dat een rechterlijke beslissing pas definitief wordt wanneer er geen cassatieberoep meer kan worden ingesteld en er geen cassatieberoep aanhangig is [§ 343, lid 1, van het Strafgesetzbuch (Duitse wetboek van strafrecht)], zodat het in de procedureleer inzake het cassatieberoep (Revision) ook als een gewoon rechtsmiddel wordt aangemerkt (Beulke/Swoboda, *Strafprozessrecht*, 16e druk, Heidelberg: C. F. Müller, 2022, blz. 403). Evenzo wordt het tijdstip waarop een veroordeling definitief wordt in de Italiaanse strafprocedure uitgesteld wanneer er cassatieberoep wordt ingesteld (artikel 648 van het Italiaanse wetboek van strafvordering), en wordt het cassatieberoep (ricorso per Cassazione) in de Italiaanse procedureleer ook aangemerkt als een gewoon rechtsmiddel (Tonini/Conti, *Manuale di procedura penale*, 24e druk, Milaan: Giuffrè, blz. 991 en 992).

Inhoudelijk verschil tussen het cassatieberoep („dovolanie”) en de cassatieprocedure in bestuurszaken („kasačná s’ážnosť”)

- 50 Uit het reeds aangehaalde arrest BAJI Trans volgt in wezen dat een cassatieprocedure in bestuurszaken*, waarbij een cassatierechter uitspraak doet over bestuurlijke overtredingen van strafrechtelijke aard, een gewoon rechtsmiddel is in de zin van artikel 49, lid 1, van het Handvest en overeenkomstig het wetboek van bestuursprocesrecht, ongeacht de benaming ervan in het Slowaakse recht, zodat de cassatierechter in die zaken het algemene lex-mitiorbeginsel moet doen eerbiedigen, mede gelet op de rechtstreekse werking ervan in weerwil van de uitdrukkelijke bewoordingen van een wet (uiteraard in zaken waarin het Unierecht ten uitvoer wordt gebracht). Uit het arrest kan niet worden afgeleid dat de gegeven uitlegging alleen van toepassing is op bestuurlijke sancties en niet op sancties voor strafbare feiten.
- 51 In het kader van de beschrijving van de feiten van de zaak heeft het grondwettelijk hof zich bewust niet beperkt tot het middel ontleend aan de lex mitior, maar heeft hij de toepassing van verschillende cassatiemiddelen en de behandeling ervan door de cassatierechter beschreven. Het grondwettelijk hof wil op die manier een beschrijving geven van het brede scala aan middelen die in abstracto als cassatiegrond kunnen worden aangevoerd. Verzoekers tot cassatie kunnen zich

* Noot van de vertaler: De zaak BAJI Trans betrof een „kasačná s’ážnosť”, een begrip dat is vertaald als „cassatieberoep”, zonder dat is gepreciseerd dat het om een cassatieprocedure in bestuurszaken ging.

beroepen op de onrechtmatige samenstelling van de rechterlijke instantie, de partijdigheid van de rechters of de rechtshandhavinginstanties, hun onbevoegdheid [§ 371, lid 1, onder a), b) en e), van het wetboek van strafvordering], maar ook op schending van de rechten van de verdediging [§ 371, lid 1, onder c), van het wetboek van strafvordering], het feit dat de beslissing is gebaseerd op bewijsmateriaal dat op onrechtmatige wijze is verkregen [§ 371, lid 1, onder g), van het wetboek van strafvordering], een onjuiste juridische beoordeling [§ 371, lid 1, onder i), van het wetboek van strafvordering], maar ook bijvoorbeeld op het feit dat een straf is opgelegd die de bij wet vastgestelde strafmaat overstijgt of die niet bij wet is toegestaan voor het betrokken strafbare feit [§ 371, lid 1, onder h), van het wetboek van strafvordering].

- 52 Op grond van § 371, lid 1, onder i), van het wetboek van strafvordering kan de cassatierechter de juistheid en volledigheid van de feitelijke vaststellingen niet toetsen en deze niet wijzigen, hetgeen echter niet relevant is in het licht van het arrest BAJI Trans (punt 107 van het arrest). Het grondwettelijk hof wil er echter op wijzen dat, volgens een selectieve benadering inzake bewijsvoering, niet kan worden uitgesloten dat, na vernietiging van het veroordelend arrest door de cassatierechter, de feiten opnieuw kunnen worden vastgesteld.

Uitzonderlijke omstandigheden van het cassatieberoep

- 53 Het Hof heeft geoordeeld dat de cassatieprocedure in bestuurszaken voldoet aan de voorwaarden van een gewoon rechtsmiddel, omdat een partij in de procedure daarvan binnen de wettelijk gestelde termijn gebruik kan maken zonder dat zij uitzonderlijke omstandigheden hoeft aan te tonen en omdat zij de vernietiging van het bestreden arrest kan verkrijgen (punt 108). Daarmee heeft het Hof duidelijk het standpunt van de advocaat-generaal in de punten 85 en 102 van zijn conclusie bevestigd, te weten dat de in § 440, lid 1, van het wetboek van bestuursprocesrecht bedoelde gronden waarop cassatieberoep kan worden ingesteld, niet als „uitzonderlijke omstandigheden” kunnen worden aangemerkt, aangezien zij de toetsing van vrijwel elke rechtsschending en elk vormverzuim mogelijk maken. Zowel in het arrest (punt 103) als in de conclusie van de advocaat-generaal (punten 95 en 102) worden voorbeelden gegeven van wat als uitzonderlijke omstandigheden wordt beschouwd.
- 54 Het grondwettelijk hof vat het arrest BAJI Trans aldus op dat het Hof naar analogie de uniforme en autonome criteria uit de vaste rechtspraak van het EHRM heeft overgenomen die bepalen wanneer een veroordeling in strafzaken definitief wordt, welke criteria het EHRM heeft gepreciseerd in zijn rechtspraak met betrekking tot artikel 4 van Protocol nr. 7 bij het EVRM (hierna: „Protocol nr. 7”); het Hof heeft met name verwezen naar het arrest EHRM (Grote Kamer) van 8 juli 2019, ████████ tegen Roemenië, verzoekschrift nr. 54012/10, § 114 tot en met 116. Overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Protocol nr. 7 bij het EVRM wordt „[n]iemand [...] opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure [...] voor een strafbaar feit waarvoor hij reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld”, hetgeen volgens lid 2 „de heropening van de zaak [niet belet] [...],

indien er aanwijzingen zijn van nieuwe of pas aan het licht gekomen feiten, of indien er sprake was van een fundamenteel gebrek in het vorige proces, die de uitkomst van de zaak zouden of zou kunnen beïnvloeden”. Op basis van de memorie van toelichting bij Protocol nr. 7 merkt het EHRM beroepen die het tijdstip uitstellen waarop een uitspraak definitief wordt, steeds aan als gewone rechtsmiddelen en beroepen tegen een definitieve veroordeling of vrijspraak als buitengewone rechtsmiddelen, waarbij de in het tweede lid genoemde voorwaarden („nieuwe of pas aan het licht gekomen feiten of een fundamenteel gebrek in het vorige proces”) die rechtvaardigen dat het definitieve karakter van een uitspraak ten nadele van de beklagde opnieuw in het geding wordt gebracht, reeds lang en geregeld als „uitzonderlijke omstandigheden” worden aangemerkt (arrest EHRM ██████ reeds aangehaald, § 136; arresten EHRM van 20 juli 2004, ██████ tegen Rusland, verzoekschrift nr. 50178/99, § 45; 29 juli 2008, ██████ tegen Albanië, verzoekschrift nr. 37959/02, § 72; 3 maart 2020, ██████ tegen Roemenië, verzoekschrift nr. 53173/10, § 38; 2 november 2021, W.A. tegen Zwitserland, verzoekschrift nr. 38958/16, § 66, en 1 maart 2022, ██████ tegen Roemenië, verzoekschrift nr. 23126/16, § 93).

- 55 De in § 371, lid 1, van het wetboek van strafvordering genoemde cassatiegronden omvatten echter, naast verschillende vormverzuimen, ook rechtsschendingen, te weten het feit dat „de opgelegde straf de bij wet vastgestelde strafmaat overstijgt of niet bij wet is toegestaan voor het betrokken strafbare feit” [§ 371, lid 1, onder h), van het wetboek van strafvordering], alsook het feit dat „de beslissing is gebaseerd op een onjuiste juridische beoordeling van de vastgestelde handeling of op een onjuiste toepassing van een andere materiële bepaling” [§ 371, lid 1, onder i), van het wetboek van strafvordering]. Het EHRM beschouwt dergelijke rechtsschendingen echter niet als uitzonderlijke omstandigheden die rechtvaardigen dat het definitieve karakter van een uitspraak ten nadele van de beklagde opnieuw in het geding wordt gebracht, en heeft, in gevallen waarin het definitieve karakter van de beslissing op onregelmatige wijze opnieuw in geding is gebracht, reeds meermaals een schending van artikel 4 van Protocol nr. 7 of van artikel 6, lid 1, EVRM vastgesteld (bijvoorbeeld arrest ██████ tegen Roemenië, reeds aangehaald; arresten EHRM van 14 november 2024, ██████ tegen Polen, verzoekschrift nr. 63277/19, en 28 februari 2006, ██████ tegen Oekraïne, verzoekschrift nr. 6965/02). Volgens de rechtspraak van het EHRM kunnen dergelijke uitzonderlijke omstandigheden, naast nieuwe of pas aan het licht gekomen feiten, alleen vormverzuimen zijn (zie bijvoorbeeld de bovengenoemde arresten ██████ tegen Roemenië, § 40, en ██████ tegen Roemenië, § 133).
- 56 Het grondwettelijk hof is van mening dat het cassatieberoep en de in het wetboek van strafvordering vervatte cassatiegronden complex zijn en geen bewijs van uitzonderlijke omstandigheden vereisen. Het cassatieberoep behoort tot het normale verloop van de procedure, vormt als zodanig een ontwikkeling van de rechtsgang waarmee elke partij redelijkerwijs rekening moet houden, en kan door elke partij binnen de bij wet bepaalde termijnen worden ingesteld zonder dat zij uitzonderlijke omstandigheden hoeft aan te tonen. Het cassatieberoep heeft onder

meer betrekking op de wettigheid van de wegens het gepleegde strafbare feit uitgesproken veroordeling en dus op een individuele strafzaak, met inachtneming van de beginselen van het strafrecht en dus van de in het Handvest verankerde grondrechten. De cassatieprocedure houdt niet in dat de cassatierechter een zaak kan kiezen om er uitspraak over te doen met het oog op een uniformering van de rechtspraktijken. Een cassatieberoep moet, net als elk beroep, door een rechterlijke instantie worden beslecht. De uitputting van het rechtsmiddel van cassatie is ook een gebruikelijke voorwaarde voor het grondwettelijk hof om zijn subsidiaire bevoegdheid uit te oefenen, en het cassatieberoep wordt aangemerkt als een doeltreffend rechtsmiddel [OMISSIS].

- 57 Het feit dat het lex-mitiorbeginsel moet worden toegepast, kan steun vinden in de in het wetboek van strafvordering vervatte mogelijkheid om te verzoeken om opschorting van de tenuitvoerlegging van de beslissing, aangezien de cassatierechter niet uitdrukkelijk is gehouden aan uitzonderlijke beperkingen voor een dergelijke maatregel. Krachtens § 380, lid 4, van het wetboek van strafvordering kan de minister van Justitie of de procureur-generaal de tenuitvoerlegging van de beslissing waartegen hij cassatieberoep heeft ingesteld, uitstellen of opschorten totdat uitspraak is gedaan over dat beroep. *Na de instelling van het cassatieberoep kan ook de cassatierechter deze maatregel opleggen.* De cassatierechter kan dit doen totdat hij uitspraak doet over het cassatieberoep, zonder dat het noodzakelijk is dat het cassatieberoep door de minister van Justitie of de procureur-generaal is ingesteld (het beroep kan dus worden ingesteld door elke daartoe gerechtigde persoon – § 369 van het wetboek van strafvordering) (Čentěš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E., a kol. *Trestný poriadok II*, punten 196-569, Bratislava: C. H. Beck, 2021, commentaar op § 380).
- 58 De conclusies ten gunste van de toepassing van het lex-mitiorbeginsel kunnen ook voortvloeien uit een vrij gebruikelijke (niet-uitzonderlijke) procedure van de cassatierechter, waarbij deze rechter zelf de hechtenis gelast in geval van vernietiging van een definitief veroordelend arrest. Zie § 380, lid 2, van het wetboek van strafvordering. „Wanneer de bij het oorspronkelijke arrest aan de beklaagde opgelegde gevangenisstraf ten aanzien van de beklaagde ten uitvoer wordt gelegd en de cassatierechter deze veroordeling vernietigt, beslist deze rechter over de hechtenis.”

Onevenredige termijn om cassatieberoep in te stellen (drie jaar)

- 59 Het Hof heeft reeds belangrijke uitleggingsgegevens verstrekt voor de beoordeling van de onderhavige zaak. Alvorens deze zaak te behandelen, acht het grondwettelijk hof het echter belangrijk om nadere aanwijzingen te krijgen voor de uitlegging van de toepassing van het lex-mitiorbeginsel in het kader van een cassatieberoep, niet alleen vanwege de vergelijking tussen de cassatieprocedure in bestuurszaken en het cassatieberoep in strafzaken, maar ook omdat hij wenst te vernemen of de termijn van drie jaar voor de instelling van een cassatieberoep

geen belemmering vormt voor de toepassing van het in artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest verankerde beginsel.

- 60 De cassatierechter is namelijk van mening dat dit een dermate lange termijn is dat er geen sprake meer kan zijn van een gewoon rechtsmiddel. Ten eerste erkent het grondwettelijk hof dat de termijn voor de instelling van een cassatieberoep, in vergelijking met andere termijnen, abnormaal lang is in de Europese context. Ten tweede bestaat er twijfel over de vraag of, op zichzelf beschouwd, de enkele duur van de termijn voor de instelling van een cassatieberoep mogelijk het doel tenietdoet van de toepassing van het *lex-mitior* beginsel als integrerend deel van de algemene rechtsbeginselen, zoals deze voortvloeien uit de constitutionele tradities die aan de lidstaten gemeen zijn en uit de aanwijzingen die te vinden zijn in de internationale rechtsinstrumenten inzake de bescherming van de rechten van de mens waaraan de lidstaten hebben meegewerkt of waarbij zij zich hebben aangesloten (zie met name arresten van 12 juni 2003, ██████████ C-112/00, EU:C:2003:333, punt 71 en aldaar aangehaalde rechtspraak, en 10 juli 2003, Booker Aquaculture en Hydro Seafood, gevoegde zaken C-20/00 en C-64/00, EU:C:2003:397, punt 65 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Volgens het arrest BAJI Trans behoort het beginsel van de retroactieve toepassing van de lichtere straf tot de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten (punt 75). Volgens het arrest van 3 mei 2005, ██████████ e.a. (gevoegde zaken C-387/02, C-391/02 en C-403/02, EU:C:2005:270), heeft het Hof het beginsel van retroactieve toepassing van de lichtere straf erkend als een algemeen beginsel van het [Unierecht] (punten 66-69).
- 61 Het grondwettelijk hof merkt op dat de termijn van drie jaar voor de instelling van een cassatieberoep een (kortere) termijn omvat die volstaat om het *lex-mitior* beginsel te kunnen toepassen, en dat de vraag rijst of veroordeelde plegers van strafbare feiten, als adressaten van de regels inzake het cassatieberoep, zouden moeten opdraaien voor een mogelijk gebrekkige wetgevingshandeling wat de langere termijn voor de uitoefening van een recht betreft, en of de gevolgen van de toepassing van het *lex-mitior* beginsel niet door de overheid, met inbegrip van de uitvoerende en de wetgevende macht, zouden moeten worden gedragen.
- 62 Verzoeker voert aan dat de cassatierechter artikel 49, lid 1, van het Handvest heeft geschonden, met name door de lichtere strafmaat niet toe te passen die sinds 6 augustus 2024 van kracht is, te weten de strafmaat die tijdens de cassatieprocedure van kracht is geworden. Zoals het Hof uitdrukkelijk heeft opgemerkt in de punten 111 tot en met 113 van het arrest BAJI Trans, is een nationale rechter ertoe gehouden het *lex-mitior* beginsel toe te passen zelfs indien dit betekent dat hij een nationale bepaling die daaraan in de weg zou staan, buiten toepassing moet laten, op grond dat artikel 49, lid 1, van het Handvest, waarin dit beginsel is verankerd, rechtstreekse werking heeft.
- 63 Het grondwettelijk hof voegt hieraan toe dat de arresten van het Hof in het kader van een procedure op grond van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie declaratoir van aard zijn en dat zij de betekenis en

strekking van de Unierechtelijke voorschriften toelichten en preciseren zoals zij moeten of hadden moeten worden opgevat en toegepast sedert het tijdstip van hun inwerkingtreding [arrest van 22 juni 2021, Latvijas Republikas Saeima (Strafpunten), C-439/19, EU:C:2021:504, punt 132]. Het feit dat de bestreden beschikking van de cassatierechter vóór het arrest BAJI Trans is gegeven, kan dus niet beslissend zijn.

- 64 De verwijzende rechter merkt op dat de arresten van het Hof niet in het wetboek van strafvordering worden genoemd als gronden voor de heropening van een procedure en dat het Hof zelf in het verleden heeft geoordeeld dat het op grond van het Unierecht niet verplicht is de gronden voor heropening van de procedure uit te breiden tot schendingen van het Handvest (arrest van 24 oktober 2018, XC e.a., C-234/17, EU:C:2018:853).

[OMISSIS]

[herhaling van de prejudiciële vraag]

[OMISSIS]

[procedurele formaliteiten]

Gedaan te Košice op 17 december 2025.

[OMISSIS]

[naam]